

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

15. januar 2014*

»Socialpolitik — direktiv 2002/14/EF — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — artikel 27 — etablering af organer til repræsentation af de ansatte underlagt visse tærskler for beskæftigede arbejdstagere — beregning af tærsklerne — national lovgivning i strid med EU-retten — den nationale rets rolle«

I sag C-176/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af cour de cassation (Frankrig) ved afgørelse af 11. april 2012, indgået til Domstolen den 16. april 2012, i sagen:

Association de médiation sociale

mod

Union locale des syndicats CGT,

Hichem Laboubi,

Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône,

Confédération générale du travail (CGT),

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, vicepræsidenten, K. Lenaerts, afdelingsformændene R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič og M. Safjan samt dommerne J. Malenovský, E. Levits (refererende dommer), J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, D. Šváby, M. Berger og A. Prechal,

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: fuldmægtig V. Tourrès,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 23. april 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Union locale des syndicats CGT, Hichem Laboubi, Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône og la Confédération générale du travail (CGT) ved avocats H. Didier og F. Pinet

* Processprog: fransk.

- den franske regering ved N. Rouam, G. de Bergues og J. Rossi, som befuldmægtigede
 - den tyske regering ved K. Petersen, som befuldmægtiget
 - den nederlandske regering ved M. Noort og C. Wissels, som befuldmægtigede
 - den polske regering ved J. Faldyga, A. Siwek, B. Majczyna og M. Szpunar, som befuldmægtigede
 - Europa-Kommissionen ved J. Enegren, D. Martin og G. Rozet, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 18. juli 2013, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 27 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) samt af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/14/EF af 11. marts 2002 om indførelse af en generel ramme for information og høring af arbejdstagerne i Det Europæiske Fællesskab (EFT L 80, s. 29).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Association de médiation sociale (herefter »AMS«) og Union locale des syndicats CGT, Hichem Laboubi, Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône samt Confédération générale du travail (CGT) vedrørende den etablering af organer til repræsentation af de ansatte i AMS, som blev foretaget af den lokalt bemyndigede fagforening.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

- 3 Chartrets artikel 27 er affattet således:

»Arbejdstagerne eller deres repræsentanter skal på passende niveauer have sikkerhed for information og høring i god tid i de tilfælde og på de betingelser, der er fastsat i EU-retten og national lovgivning og praksis.«
- 4 Artikel 1 i direktiv 2002/14, med overskriften »Formål og principper«, har følgende ordlyd:

»1. Dette direktiv har til formål at opstille en generel ramme med minimumskrav vedrørende retten til information og høring af arbejdstagerne i virksomheder eller forretningssteder beliggende i Fællesskabet.

2. Den praktiske tilrettelæggelse af information og høring defineres og gennemføres i overensstemmelse med national lovgivning og de enkelte medlemsstaters praksis for forholdet mellem arbejdsmarkedets parter på en sådan måde, at effektiviteten heraf sikres.

[...]«

5 Direktivets artikel 2, der omhandler definitioner, bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

d) »arbejdstager«: enhver, som i den pågældende medlemsstat er beskyttet som arbejdstager inden for rammerne af national lovgivning og i overensstemmelse med national praksis

[...]«

6 Artikel 3 i nævnte direktiv, med overskriften »Anvendelsesområde«, bestemmer i stk. 1:

»Dette direktiv finder efter medlemsstaternes eget valg anvendelse på:

a) virksomheder, som beskæftiger mindst 50 arbejdstagere i en medlemsstat, eller

b) forretningssteder, som beskæftiger mindst 20 arbejdstagere i en medlemsstat.

Medlemsstaterne fastsætter selv metoden til beregning af tærsklerne for beskæftigede arbejdstagere.«

7 Artikel 4 i direktiv 2002/14, med overskriften »Nærmere bestemmelser for information og høring«, bestemmer i stk. 1:

»I overensstemmelse med de principper, der er nævnt i artikel 1, og medmindre andet følger af gældende bestemmelser og/eller praksis, der er gunstigere for arbejdstagerne, fastsætter medlemsstaterne de nærmere bestemmelser for udøvelsen af retten til information og høring af arbejdstagerne på passende niveau i overensstemmelse med nærværende artikel.«

8 Artikel 11 i direktiv 2002/14 bestemmer, at medlemsstaterne skal sætte de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 23. marts 2005 eller sikre, at arbejdsmarkedets parter senest denne dato har indført disse bestemmelser, idet medlemsstaterne skal træffe de nødvendige foranstaltninger for, at de altid er i stand til at garantere de resultater, der kræves i nævnte direktiv.

De franske retsfor skrifter

9 I overensstemmelse med artikel L. 2312-1 i code du travail (lov om arbejdsforhold) er valg af personalerepræsentanter obligatorisk for alle virksomheder med mindst 11 ansatte.

10 Når virksomheden har 50 ansatte eller flere, udpeger de faglige organisationer i medfør af denne lovs artikel L. 2142-1-1 og L. 2143-3 en fagforeningsrepræsentant og opretter i medfør af nævnte lovs artikel L. 2322-1 et virksomhedsråd.

11 Artikel L. 1111-2 i code du travail bestemmer:

»Ved gennemførelsen af bestemmelserne i denne lov skal virksomhedens personale beregnes i overensstemmelse med følgende bestemmelser:

1. Fuldtidsansatte arbejdstagere med en tidsbegrænset ansættelseskontrakt og hjemmearbejdende arbejdstagere medregnes fuldt ud i virksomhedens personale.

2. Arbejdstagere med en tidsbegrænset ansættelseskontrakt, arbejdstagere med en vikarkontrakt, arbejdstagere, der stilles til rådighed for virksomheden af en anden virksomhed, og som befinder sig i den virksomhed, hvori de benyttes, og har arbejdet i denne virksomhed i mindst et år, samt midlertidigt ansatte medregnes til virksomhedens personale i forhold til den tid, de har arbejdet i løbet af de foregående 12 måneder. Imidlertid medregnes arbejdstagere med en tidsbegrænset ansættelseskontrakt og arbejdstagere, der stilles til rådighed af en anden virksomhed, herunder midlertidigt ansatte, ikke til personalet, når de erstatter en arbejdstager, som er fraværende, eller hvis kontrakt er suspenderet, bl.a. som følge af en barselsorlov, en adoptionsorlov eller en forældreorlov.
3. Deltidsansatte arbejdstagere indgår i beregningen, uanset karakteren af deres ansættelseskontrakt, ved at dele det samlede antal timer, som angives i arbejdsaftalerne, med den ved lov eller overenskomst fastsatte arbejdstid.«

¹² Artikel L. 1111-3 i code du travail lyder således:

»Ved beregningen af virksomhedens personale skal følgende arbejdstagere ikke medregnes:

- 1) lærlinge
- 2) arbejdstagere, der er ansat i henhold til en beskæftigelsesinitiativkontrakt, så længe den i artikel L. 5134-66 fastsatte overenskomst er gældende
- 3) (ophævet)
- 4) arbejdstagere, der er ansat i henhold til en kontrakt om støttet beskæftigelse, så længe den i artikel L. 5134-19-1 nævnte overenskomst er gældende
- 5) (ophævet)
- 6) arbejdstagere, der er ansat i henhold til en kontrakt om erhvervelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, indtil kontraktens udløb, når denne er tidsbegrænset, eller indtil afslutningen af den erhvervsmæssige uddannelse, når kontrakten er tidsbegrænset.

Disse arbejdstagere medregnes imidlertid ved anvendelsen af lovbestemmelser om præmiefastsættelse i forbindelse med arbejdsulykkesrisici og erhvervssygdomme.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- ¹³ AMS er en forening, som reguleres af den franske lov af 1. juli 1901 om organisationer. Foreningen deltager i gennemførelsen af foranstaltninger vedrørende social mægling og forebyggelse af ungdomskriminalitet i Marseilles (Frankrig). Foreningen har ligeledes til opgave at støtte en tilbagevenden til arbejdsmarkedet for personer, som er uden arbejde, eller som konfronteres med sociale eller erhvervsmæssige problemer i forbindelse med adgangen til beskæftigelse. AMS tilbyder dem i denne forbindelse at tage en erhvervsuddannelse på området for social mægling i form af et individuelt beskæftigelsesprojekt.
- ¹⁴ Den 4. juni 2010 udnævnte Union départementale CGT des Bouches-du-Rhône Hichem Laboubi som repræsentant for den afdeling af fagforeningen, der er etableret i AMS.

- 15 AMS har anfægtet denne udnævnelse. AMS er af den opfattelse, at antallet af ansatte i foreningen er mindre end 11 og, så meget desto mere, mindre end 50 ansatte, og at den følgelig ikke i henhold til den relevante nationale lovgivning er forpligtet til at træffe foranstaltninger til repræsentation af de ansatte, såsom valg af en personalerepræsentant.
- 16 Med henblik på at afgøre, om disse tærskler på 11 eller 50 ansatte er nået i foreningen, må der nemlig ifølge AMS ved beregningen af foreningens personale i overensstemmelse med artikel L. 1111-3 i code du travail bortses fra lærlinge, arbejdstagere med en beskæftigelsesinitiativkontrakt eller en kontrakt om støttet beskæftigelse samt arbejdstagere med en kontrakt om erhvervelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (herefter »arbejdstagere ansat i henhold til støttede kontrakter«).
- 17 Tribunal d'instance de Marseille, for hvilken AMS nedlagde påstand om annullation af udnævnelsen af Hichem Laboubi som repræsentant for fagforeningsafdelingen CGT, og for hvilken denne fagforening som modkrav nedlagde påstand om, at det pålægges AMS at organisere valg med henblik på etablering af organer til repræsentation af de ansatte i AMS, fremsendte et prioriteret spørgsmål om forfatningsmæssighed vedrørende bestemmelserne i artikel L. 1111-3 i code du travail til cour de cassation.
- 18 Cour de cassation forelagde dette spørgsmål for Conseil constitutionnel. Den 29. april 2011 fastslog sidstnævnte, at artikel L. 1111-3 i code du travail er i overensstemmelse med forfatningen.
- 19 For tribunal d'instance de Marseille gjorde Hichem Laboubi og Union locale des syndicats CGT des Quartiers Nord – som Union Départementale des Syndicats CGT des Bouches-du-Rhône og CGT frivilligt tilsluttede sig – gældende, at bestemmelserne i artikel L. 1111-3 i code du travail ikke desto mindre er i strid med EU-retten og med Den Franske Republiks internationale forpligtelser.
- 20 Tribunal d'instance de Marseille traf på ny afgørelse den 7. juli 2011 og tog denne argumentation til følge og forkastede anvendelsen af bestemmelserne i artikel L. 1111-3 i code du travail som værende i strid med EU-retten. Nævnte ret stadfæstede således udnævnelsen af Hichem Laboubi som repræsentant for fagforeningsafdelingen efter at have konstateret, at den pågældende forenings personale, når de undtagelser, der er fastsat i artikel L. 1111-3 i code du travail, ikke anvendes, langt overskred tærsklen på 50 ansatte.
- 21 AMS appellerede denne dom til cour de cassation.
- 22 Af disse grunde har cour de cassation besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Kan den grundlæggende ret til information og høring af arbejdstagerne i en virksomhed, der anerkendes i [chartrets] artikel 27, som konkretiseret ved bestemmelserne i direktiv [2002/14], påberåbes i en tvist mellem private, med henblik på at det efterprøves, om en national foranstaltning til gennemførelse af [dette direktiv] er i overensstemmelse hermed?
 - 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, skal disse bestemmelser da fortolkes således, at de er til hinder for en national lovbestemmelse, hvorefter arbejdstagere, der er ansat i henhold til [støttede kontrakter], ikke indgår i beregningen af antallet af virksomhedens ansatte, bl.a. med henblik på fastsættelse af de lovmæssige tærskler for, hvornår der skal etableres organer til repræsentation af arbejdstagerne?«

Om de præjudicielle spørgsmål

- 23 Med disse spørgsmål, som behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om chartrets artikel 27, alene eller sammenholdt med bestemmelserne i direktiv 2002/14, skal fortolkes således, at når en national bestemmelse til gennemførelse af dette direktiv, såsom artikel L. 1111-3 i code du travail, er uforenelig med EU-retten, kan denne artikel i chartret påberåbes i en tvist mellem private med henblik på at undlade at anvende den pågældende nationale bestemmelse.
- 24 I denne forbindelse bemærkes for det første, at Domstolen allerede har fastslået, at da direktiv 2002/14 i dets artikel 2, litra d), afgrænser den personkreds, der skal tages hensyn til ved beregningen af virksomhedens personale, kan medlemsstaterne ikke ved beregningen udelukke en bestemt kategori af personer, som fra begyndelsen af er omfattet af denne kategori (jf. dom af 18.1.2007, sag C-385/05, Confédération générale du travail m.fl., Sml. I, s. 611, præmis 34).
- 25 En lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der udelukker en bestemt kategori af arbejdstagere fra beregningen af virksomhedens personale, har til følge, at visse arbejdsgivere fritages for deres forpligtelser i henhold til direktiv 2002/14, og at de hos dem beskæftigede arbejdstagere fratages deres rettigheder efter direktivet. Den kan derfor gøre disse rettigheder illusoriske og dermed berøve direktivet dets effektive virkning (jf. dommen i sagen Confédération générale du travail m.fl., præmis 38).
- 26 Det fremgår ganske vist af fast retspraksis, at fremme af beskæftigelsen, som påpeget af den franske regering i hovedsagen, er et lovligt arbejdsmarkedspolitisk formål, og at medlemsstaterne råder over et vidt skøn ved valget af foranstaltninger til gennemførelse af målene med deres arbejdsmarkedspolitik (jf. dommen i sagen Confédération générale du travail m.fl., præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 Dette skøn, som medlemsstaterne råder over på det arbejdsmarkedspolitiske område, må imidlertid ikke indebære, at gennemførelsen af et grundlæggende princip i EU-retten eller en EU-retlig bestemmelse gøres illusorisk (jf. dommen i sagen Confédération générale du travail m.fl., præmis 29).
- 28 En fortolkning af direktiv 2002/14, hvorefter direktivets artikel 3, stk. 1, gør det muligt for medlemsstaterne ved beregningen af virksomhedens personale at udelukke en bestemt kategori af arbejdstagere af de grunde, som den franske regering har anført i hovedsagen, vil imidlertid være uforenelig med nævnte direktivs artikel 11, hvorefter medlemsstaterne er forpligtet til at træffe alle de nødvendige foranstaltninger for at kunne garantere de resultater, der kræves efter direktiv 2002/14. En sådan fortolkning vil nemlig indebære, at medlemsstaterne fik mulighed for at unddrage sig denne klare og præcise forpligtelse ifølge EU-retten til at opnå et bestemt resultat (jf. dommen i sagen Confédération générale du travail m.fl., præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Under hensyntagen til de ovenstående betragtninger må det derfor konkluderes, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2002/14 skal fortolkes således, at den er til hinder for en national bestemmelse, såsom artikel L. 1111-3 i code du travail, som udelukker arbejdstagere ansat i henhold til støttede kontrakter fra beregningen af virksomhedens personale i forbindelse med fastsættelsen af de lovmæssige tærskler for, hvornår der skal etableres organer til repræsentation af de ansatte.
- 30 Det må for det andet undersøges, om direktiv 2002/14, og navnlig direktivets artikel 3, stk. 1, opfylder betingelserne for at have direkte virkning, og, hvis dette er tilfældet, om de appellindstævnte i hovedsagen kan påberåbe sig dette over for AMS.
- 31 I denne forbindelse bemærkes, at ifølge Domstolens faste praksis kan borgerne i alle tilfælde, hvor bestemmelserne i et direktiv ud fra et indholdsmæssigt synspunkt fremstår som ubetingede og tilstrækkeligt præcise, påberåbe sig disse bestemmelser for de nationale domstole over for staten,

enten når staten ikke rettidigt har gennemført direktivet i national ret, eller når den ikke har gennemført det korrekt (jf. dom af 5.10.2004, forenede sager C-397/01 - C-403/01, Pfeiffer m.fl., Sml. I, s. 8835, præmis 103 og den deri nævnte retspraksis).

- 32 I det foreliggende tilfælde bestemmes i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2002/14, at det tilkommer medlemsstaterne selv at fastsætte metoden til beregning af tærsklerne for beskæftigede arbejdstagere.
- 33 Selv om artikel 3, stk. 1, i direktiv 2002/14 overlader medlemsstaterne et vist skøn, når de vedtager de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre dette direktiv, berører denne omstændighed imidlertid ikke den præcise og ubetingede karakter af den forpligtelse til at tage hensyn til alle arbejdstagere, der er fastsat i denne artikel.
- 34 Domstolen har nemlig allerede fastslået, således som det er fremhævet i denne doms præmis 24, at da direktiv 2002/14 afgrænser den personkreds, som der skal tages hensyn til ved denne beregning, kan medlemsstaterne ikke ved beregningen udelukke en bestemt kategori af personer, som fra begyndelsen af er omfattet af denne kategori. Selv om det ikke er foreskrevet i direktivet, på hvilken måde medlemsstaterne skal medregne de arbejdstagere, der er omfattet af direktivets anvendelsesområde, ved beregningen af tærsklerne for de beskæftigede arbejdstagere, foreskriver direktivet, at de skal medregnes (jf. dommen i sagen Confédération générale du travail m.fl., præmis 34).
- 35 Henset til denne retspraksis vedrørende artikel 3, stk. 1, i direktiv 2002/14 (jf. dommen i sagen Confédération générale du travail m.fl., præmis 40) følger det heraf, at denne bestemmelse opfylder de nødvendige betingelser for at have direkte virkning.
- 36 Imidlertid bemærkes, at ifølge retspraksis kan selv en klar, præcis og ubetinget bestemmelse i et direktiv, som har til formål at tillægge private rettigheder eller at pålægge private forpligtelser, ikke som sådan finde anvendelse inden for rammerne af en sag, hvori alene private er parter (jf. dommen i sagen Pfeiffer m.fl., præmis 109, og dom af 19.1.2010, sag C-555/07, Küçükdeveci, Sml. I, s. 365, præmis 46).
- 37 I denne forbindelse blev det i denne doms præmis 13 fastslået, at AMS er en privatretlig forening, selv om den har et socialt formål. Det følger heraf, at de appellindstævnte i hovedsagen som følge af AMS's retlige karakter ikke kan påberåbe sig bestemmelserne i direktiv 2002/14, som sådan, over for denne forening (jf. i denne retning dom af 24.1.2012, sag C-282/10, Dominguez, EU:C:2012:33, præmis 42).
- 38 Domstolen har imidlertid fastslået, at en national domstol, der er forelagt en tvist, hvori der alene er private parter, når den anvender nationale bestemmelser, der er vedtaget med det formål at gennemføre de forpligtelser, der er fastsat i et direktiv, skal tage samtlige bestemmelser i national ret i betragtning og i videst muligt omfang skal fortolke dem i lyset af direktivets ordlyd samt formål for at nå til en løsning, der er i overensstemmelse med det formål, der forfølges med direktivet (jf. dom af 4.7.2006, sag C-212/04, Adeneler m.fl., Sml. I, s. 6057, præmis 111, dommen i sagen Pfeiffer m.fl., præmis 119, samt Dominguez-dommen, præmis 27).
- 39 Domstolen har ikke desto mindre præciseret, at dette princip om overensstemmende fortolkning af national ret er underlagt visse begrænsninger. De nationale retsinstansers forpligtelse til at henvise til indholdet af et direktiv, når de fortolker og anvender de relevante nationale retsregler, begrænses således af generelle retsprincipper, og det kan ikke tjene som grundlag for en fortolkning contra legem af national ret (jf. dom af 15.4.2008, sag C-268/06, Impact, Sml. I, s. 2483, præmis 100, og Dominguez-dommen, præmis 25).
- 40 I hovedsagen fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at cour de cassation ifølge eget udsagn er stillet over for en sådan begrænsning, således at artikel L. 1111-3 i code du travail ikke kan fortolkes i overensstemmelse med direktiv 2002/14.

- 41 Under disse omstændigheder må det for det tredje undersøges, om der i hovedsagen foreligger en situation, som ligner den, der forelå i Küçükdeveci-dommen, således at chartrets artikel 27, alene eller sammenholdt med bestemmelserne i direktiv 2002/14, kan påberåbes i en tvist mellem private med henblik på i givet fald ikke at anvende den nationale bestemmelse, som ikke er i overensstemmelse med nævnte direktiv.
- 42 For så vidt angår chartrets artikel 27, som sådan, bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten (jf. dom af 26.2.2013, sag C-617/10, Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, præmis 19).
- 43 Da den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning således udgør gennemførelsen af direktiv 2002/14, kan chartrets artikel 27 anvendes i hovedsagen.
- 44 Herefter bemærkes endvidere, at chartrets artikel 27, med overskriften »Ret til information og høring af arbejdstagerne i virksomheden«, bestemmer, at arbejdstagerne på forskellige niveauer skal have sikkerhed for information og høring i de tilfælde og på de betingelser, der er fastsat i EU-retten og national lovgivning og praksis.
- 45 Det fremgår således klart af ordlyden af chartrets artikel 27, at denne artikel for fuldt ud at få virkning skal præciseres ved bestemmelser i EU-retten eller i national ret.
- 46 Det forbud, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2002/14 og rettet til medlemsstaterne, mod ved beregningen af virksomhedens personale at udelukke en bestemt kategori af arbejdstagere, som oprindeligt er omfattet af den personkreds, der skal tages hensyn til ved nævnte beregning, kan nemlig ikke, som direkte anvendelig retsregel, udledes af hverken ordlyden af chartrets artikel 27 eller af bemærkningerne til nævnte artikel.
- 47 Det bemærkes i denne forbindelse, at omstændighederne i hovedsagen adskiller sig fra de omstændigheder, der gav anledning til Küçükdeveci-dommen, for så vidt som det i sidstnævnte sag omhandlede princip om forbud mod forskelsbehandling på grund af alder, der er stadfæstet i chartrets artikel 21, stk. 1, i sig selv er tilstrækkeligt til at tillægge private en subjektiv ret, der som sådan kan påberåbes.
- 48 Følgelig kan chartrets artikel 27 ikke, som sådan, påberåbes i en tvist som den i hovedsagen omhandlede med henblik på at konkludere, at den nationale bestemmelse, som ikke er i overensstemmelse med direktiv 2002/14, ikke skal anvendes.
- 49 Denne konstatering kan ikke afkræftes ved at sammenholde chartrets artikel 27 med bestemmelserne i direktiv 2002/14, eftersom det ikke, for så vidt som nævnte artikel ikke i sig selv er tilstrækkelig til at tillægge private en ret, der som sådan kan påberåbes, ville kunne forholde sig anderledes ved at sammenholde disse.
- 50 Imidlertid vil den part, der har lidt skade som følge af den nationale lovgivnings uoverensstemmelse med EU-retten, kunne påberåbe sig den retspraksis, der følger af dom af 19. november 1991, Francovich m.fl. (forenede sager C-6/90 og C-9/90, Sml. I, s. 5357), med henblik på i givet fald at opnå erstatning for den lidte skade (jf. Dominguez-dommen, præmis 43).
- 51 Det følger af samtlige foregående betragtninger, at chartrets artikel 27, alene eller sammenholdt med bestemmelserne i direktiv 2002/14, skal fortolkes således, at når en national bestemmelse til gennemførelse af dette direktiv, såsom artikel L. 1111-3 i den franske code du travail, er uforenelig med EU-retten, kan denne artikel i chartret ikke påberåbes i en tvist mellem private med henblik på at undlade at anvende den pågældende nationale bestemmelse.

Sagens omkostninger

- 52 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parterers udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 27 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, alene eller sammenholdt med bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/14/EF af 11. marts 2002 om indførelse af en generel ramme for information og høring af arbejdstagerne i Det Europæiske Fællesskab, skal fortolkes således, at når en national bestemmelse til gennemførelse af dette direktiv, såsom artikel L. 1111-3 i den franske code du travail, viser sig at være uforenelig med EU-retten, kan denne artikel i chartret ikke påberåbes i en tvist mellem private med henblik på at undlade at anvende den pågældende nationale bestemmelse.

Underskrifter